

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กนก วงษ์ตระหง่าน. พรรคการเมืองไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2536.

_____ . คู่มือการเมืองไทย : 2475-2525 ข้อมูลพื้นฐานทางการเมือง.

กรุงเทพฯ : สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2526.

กระมล ทองธรรมชาติ. รัฐสภาในระบบการปกครองของไทย. พระนคร : โรงพิมพ์สุมาคม
สังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2514.

_____ . การพัฒนาการเมืองเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร,
2526.

_____ . การเมืองแบบอเมริกัน. พระนคร : สำนักพิมพ์ก้าวหน้า, 2511.

การปกครอง, กรม. รายงานผลการสัมมนากรรมการบริหาร-สมาชิกพรรคการเมืองและ
ผู้ทรงคุณวุฒิ, 2532. (เอกสารอัดสำเนา)

เกษม ศิริสัมพันธ์, ดร., อดีตรองหัวหน้าพรรคกิจสังคม. สัมภาษณ์, วันที่ 27 มิถุนายน 2538.

พรรคชัย บุญปาน, บรรณาธิการ. ประชาชาติเลือกตั้ง 18. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิฆเนศ,
2518.

ข้อบังคับพรรคประชาธิปัตย์ แก้ไขเพิ่มเติมเดือนธันวาคม พ.ศ. 2518.

ข้อบังคับพรรคประชาธิปัตย์ พ.ศ. 2525.

ข้อบังคับพรรคกิจสังคม พ.ศ. 2527.

"ความแตกแยกในสหพรรค," จุดริ้ว (5 สิงหาคม 2518) : 11.

คณิน บุญสุวรรณ. ภาษาการเมืองในระบอบรัฐสภา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์,
2533.

คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว., "ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีขอลาออก" จุดริ้ว 2 (30 ธันวาคม 2518)

: 8.

- ชัยวัฒน์ วีรานันท์. บทบาททางการเมืองของสาขาพรรคการเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณีพรรค
ประชาธิปไตย."วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย แผนกสาขาวิชาการ
ปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. การเลือกตั้ง พรรคการเมือง รัฐสภาและคณะทหาร. กรุงเทพฯ : สำนัก
พิมพ์บรรณกิจ, 2524.
- ชูวงศ์ ฉายะบุตร. หลักพรรคการเมือง. กรุงเทพฯ : คณะรัฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2511.
- ไชยวัฒน์ ไตรยสุนันท์. 36 ปีพรรคประชาธิปัตย์. กรุงเทพฯ : ประสานศิลป์การพิมพ์, 2525.
- "ตั้งรัฐบาลใหม่ กว่าพายุจะสงบลงได้" จุดรัฐ (20 มกราคม 2519) : 11.
- "ตาทอมหลอ"(นามแฝง). "น้องชายนายกเป็นข่าวอีกแล้ว" สยามรัฐ (17 พฤษภาคม 2514)
: 5.
- ทินพันธ์ นาคะตะ. "การพัฒนาทางการเมือง : บทวิเคราะห์และสำรวจเอกสารทางวิชาการ"
ใน การพัฒนาทางการเมืองไทย. ลิขิต ชีรเวคิน(บรรณาธิการ). กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์แพรววิทยา, 2519.
- ธงชัย แสงประดับ. "การศึกษาเชิงเปรียบเทียบพรรคการเมืองไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีพรรค
เสรีนิยมคนคิลากับพรรคสหประชาไทย."วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย
แผนกสาขาวิชาการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517.
- นพดล ศรีสุข. "บทบาทของรัฐสภาไทย." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย แผนก
สาขาวิชาการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521.
- บรรพต วีระสัยและสุขุม นวลสกุล. รัฐศาสตร์ทั่วไป. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
รามคำแหง, 2529.
- ประชาธิปไตย. (24 กันยายน 2519) : 1.
- ประเสริฐ จิตติวัฒนพงศ์. เผด็จการรัฐสภา : โฉมหน้าพรรคการเมืองญี่ปุ่น. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์กราฟฟิคอาร์ต, 2522.
- ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ. พรรคการเมืองและปัญหาพรรคการเมืองไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
ไทยวัฒนาพานิช, 2524.
- _____. รศ.ดร., คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สัมภาษณ์, วันที่ 6 มิถุนายน
2538.

พงศ์เพ็ญ ศักนตาทัย. หลักรัฐธรรมนูญและสถาบันทางการเมือง. กรุงเทพฯ : คณะรัฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520.

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2532. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์พรินต์ติ้งกรุ๊ป จำกัด,
2532.

พระราชบัญญัติพรตการเมือง พ.ศ. 2498.

พระราชบัญญัติพรตการเมือง พ.ศ. 2511.

พระราชบัญญัติพรตการเมือง พ.ศ. 2517.

พระราชบัญญัติพรตการเมือง พ.ศ. 2524.

ไพโรจน์ ชัยนาม. สถาบันการเมืองและรัฐธรรมนูญของต่างประเทศกับระบอบการปกครอง
ของไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2519.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2517.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521.

ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 92 ตอนที่ 193 (18 กันยายน 2518).

รุ่งโรจน์ ณ นคร. นายกรัฐมนตรีคนที่ 11 กับ 3 ผู้นำปฎิวัติ. พระนคร : สำนักพิมพ์แพรวพิทยา,
2517.

ลิขิต ชีรเวคิน. พรรคการเมืองและการพัฒนาพรรคการเมืองไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัย
สมาคมนักวิจัยมหาวิทยาลัยไทย, 2526.

วารสารกฎหมายปกครอง. 6(สิงหาคม 2530) : 474.

วิชา นภาศิริกุลและสุพล ราชภัณฑารักษ์. พรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์. กรุงเทพฯ
: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2521.

วิเทศกรณีย์(นามแฝง). เหตุการณ์ทางการเมือง 43 ปีแห่งระบอบประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ
โรงพิมพ์รวมการพิมพ์, 2518.

ศูนย์บริการเอกสารและค้นคว้า. สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. เอกสารรายงานการประชุม
รัฐสภา (สมัยวิสามัญ ครั้งที่ 1-10. กรุงเทพฯ : กองการพิมพ์, 2523.

—. บันทึกรายงานการประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 5/2520. กรุงเทพฯ
: กองการพิมพ์, 2523.

—. เอกสารรายงานการประชุมรัฐสภาครั้งที่ 20 (สมัยวิสามัญ) เล่มที่ 7. กรุงเทพฯ
: กองการพิมพ์, 2523.

- "ส.ส.แตกแยก ไครละเมิดกติกา" ประชาชาติ (3 กรกฎาคม 2518) : 9-10.
 สำนักงานนายทะเบียนพรรคการเมือง, กระทรวงมหาดไทย. ข้อมูลพรรคการเมือง, กรุงเทพฯ
 : สำนักงานนายทะเบียนพรรคการเมือง กระทรวงมหาดไทย, 2538.
- สุจิต บุญบงการ. การพัฒนาทางการเมืองไทย ศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างทหาร สถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมือง. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- สุทิน นพเกต, ดร., สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคพลังธรรม. สัมภาษณ์, วันที่ 19 กรกฎาคม 2538.
- โสภณ เพชรสว่าง, สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคชาติพัฒนา. สัมภาษณ์, วันที่ 9 สิงหาคม 2538.
- หยุด แสงอุทัย. พรรคการเมือง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์เณศ, 2517.
 ————. คำอธิบายพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2511. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดโอเดียนสโตร์, 2511.
- มารุต บุญนาค. อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์. สัมภาษณ์, วันที่ 9 สิงหาคม 2538.
- อภิชาติ เชื้อเทศ. "ความล้มเหลวของพรรคการเมืองไทย." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกสาขาวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
นิเทศ 3, 4 (กันยายน 2510) : 30-36.
 สิงหาคม 2538.
- อุทัย คันธเสวี. "พรรครัฐบาลสะอาด : โฉมหน้าใหม่ในวงการเมืองของญี่ปุ่น" รัฐศาสตร์นิเทศ
 3, 4 (กันยายน 2510) : 30-36.

ภาษาอังกฤษหนังสือ

Alfred de Grazia. Political Behavior. (The Free Press, 1965).

Austin Ranney and Willmore Kendel. Democracy and the American Party System. (Harcourt, 1965).

Clark D. Nehen. "Thailand Toward Fundamental Change." Asian Survey. (March 1970).

David P. Apter. The Politics of Modernization. Chicago : University Press, 1965.

G.A. Jagarcob and M.H., Political science (New York : Barne and Nobee , 1969).

Joseph LaPalombola and Myron Weiner. Political Parties and Political Delopment. (Princeton University Press, 1966).

Milton J. Esman, The Institution Building Concept : An interim Appraisal, (Pittsburgh : University of Pittsburgh, 1968).

Samuel P. Huntington. Political Order in Changing Societies. New Haven : Yale University Press, 1968.

William Goodman, The Two-Party System in United state. (D. Van Nostrand, 1960).

ภาคผนวก

พระราชบัญญัติ
พรรคการเมือง
พ.ศ. 2524

ภูมิพลอดุลยเดช ปร.
ให้ไว้ ณ วันที่ 1 กรกฎาคม 2524
เป็นปีที่ 36 ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
มีพระบรมราชโองการ โปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า
โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยพรรคการเมือง
จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้
โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2524"

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา
เป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้ยกเลิกคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 6 ลงวันที่ 6
ตุลาคม พ.ศ. 2519

บรรดาบทกฎหมาย กฎและข้อบังคับอื่นในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่ง
ขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

"สมาชิก" หมายความว่า สมาชิกพรรคการเมือง

"ที่อยู่" หมายความว่า ที่อยู่ตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร

"นายทะเบียน" หมายความว่า นายทะเบียนพรรคการเมือง

"รัฐมนตรี" หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 5 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

มาตรา 6 ให้ปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นนายทะเบียนมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้

หมวด 1

การจัดตั้งและการจดทะเบียนพรรคการเมือง

มาตรา 7 ผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิดมีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์และไม่เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช มีจำนวนตั้งแต่สิบห้าคนขึ้นไป อาจรวมกันเป็นคณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมือง ซึ่งมีแนวนโยบายในลักษณะที่ไม่ก่อให้เกิดความรู้สึกแตกแยกในเรื่องเชื้อชาติ หรือศาสนา ระหว่างชนในชาติ ไม่เป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ หรือไม่ขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ตามรัฐธรรมนูญ เพื่อดำเนินการออกหนังสือเชิญชวนผู้อื่นให้สมัครเข้าเป็นสมาชิก เมื่อมีจำนวนผู้สมัครเข้าเป็นสมาชิกรวมกับจำนวนผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองแล้วไม่น้อยกว่าห้าพันคน ย่อมตั้งพรรคการเมืองได้ โดยจดทะเบียนต่อนายทะเบียนที่กระทรวงมหาดไทย

สมาชิกจำนวนห้าพันคนดังกล่าวในวรรคหนึ่ง อย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคไม่น้อยกว่าภาคละห้าจังหวัดตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดท้ายพระราชบัญญัตินี้ และมีจำนวนสมาชิกจังหวัดละไม่น้อยกว่าห้าสิบคน

ผู้ที่จะสมัครเข้าเป็นสมาชิกได้ ต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิด มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์ และไม่เป็ภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช

มาตรา 8 ก่อนดำเนินการโฆษณาเชิญชวนผู้อื่นเข้าเป็นสมาชิก ให้คณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองทำหนังสือแจ้งต่อนายทะเบียนตามแบบที่นายทะเบียนกำหนด พร้อมกับหนังสือเชิญชวนสามฉบับ ซึ่งคณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองได้ลงลายมือชื่อกำกับไว้ด้วยทุกฉบับ

หนังสือเชิญชวนนั้น อย่างน้อยต้องมีรายการดังต่อไปนี้

- (1) ชื่อพรรคการเมือง
- (2) ภาพเครื่องหมายพรรคการเมือง

(3) แนวนโยบายพรรคการเมือง

(4) ชื่อ อาชีพ และที่อยู่ของผู้ซึ่งถือเป็นคณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมือง

มาตรา 9 เมื่อนายทะเบียนได้รับแจ้งตามมาตรา 8 แล้ว เห็นว่าหนังสือเชิญชวนมีรายการครบถ้วน โดยมีชื่อ ภาพเครื่องหมาย หรือแนวนโยบายของพรรคการเมืองในลักษณะที่ไม่ก่อให้เกิดความแตกแยกในเรื่องเชื้อชาติ หรือศาสนา ระหว่างชนในชาติ ไม่เป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ ไม่ขัดต่อกฎหมาย ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ และคณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองเป็นผู้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 7 และชื่อพรรคการเมืองหรือภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองไม่ซ้ำหรือพ้อง หรือมีลักษณะคล้ายคลึงกับชื่อพรรคการเมือง หรือภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองของคณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองอื่นที่ได้แจ้งไว้ตามมาตรา 8 หรือของพรรคการเมืองอื่นที่ได้จดทะเบียนตามมาตรา 23 ไว้ก่อนแล้ว ให้นายทะเบียนออกหนังสือรับรองการแจ้งให้คณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง

เมื่อได้รับหนังสือรับรองการแจ้งแล้ว ให้คณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองมีสิทธิโฆษณาเชิญชวนผู้อื่นเข้าเป็นสมาชิก และดำเนินการก่อตั้งพรรคการเมืองได้ หนังสือรับรองการแจ้งนั้นให้ใช้ได้หนึ่งปีนับแต่วันที่ออก

มาตรา 10 ในกรณีที่นายทะเบียนเห็นว่า หนังสือเชิญชวนมี ชื่อ ภาพเครื่องหมาย หรือแนวนโยบายของพรรคการเมืองในลักษณะที่ก่อให้เกิดความรู้สึกแตกแยกในเรื่องเชื้อชาติหรือศาสนา ระหว่างชนในชาติ เป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ ขัดต่อกฎหมาย ขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ หรือผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองผู้ใดขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 7 และผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองที่เหลือมีจำนวนไม่ถึงสิบห้าคน หรือชื่อพรรคการเมือง หรือภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองของพรรคการเมืองซ้ำหรือพ้องกับชื่อหรือภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองอื่นที่ได้แจ้งต่อนายทะเบียน หรือจดทะเบียนพรรคการเมืองไว้ก่อนแล้ว ให้นายทะเบียนสั่งไม่รับแจ้ง และบอกกล่าวเป็นหนังสือพร้อมทั้งเหตุผลที่สั่งไม่รับแจ้งไปยังคณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง

มาตรา 11 ในกรณีที่นายทะเบียนเห็นว่าหนังสือเชิญชวนมีรายการไม่ครบตามมาตรา 8 หรือมีข้อความไม่ชัดเจนหรือบกพร่อง ให้นายทะเบียนบอกกล่าวเป็นหนังสือไปยังคณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง เพื่อให้ดำเนินการแก้ไขภายในเจ็ดวัน นับแต่

วันที่ได้รับหนังสือบอกกล่าว เมื่อคณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองได้แก้ไขภายในกำหนดเวลาดังกล่าวเป็นการถูกต้องแล้ว ให้นำทะเบียนออกหนังสือรับรองการแจ้งให้แก่คณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่แก้ไข ถ้าไม่แก้ไขหรือแก้ไขแล้วยังไม่ถูกต้องภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้สิ่งไม่รับแจ้งทันที และบอกกล่าวเป็นหนังสือพร้อมทั้งเหตุผลไปยังคณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่สิ่งไม่รับแจ้ง

มาตรา 12 ในกรณีที่นายทะเบียนเห็นว่าชื่อพรรคการเมืองหรือภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองของคณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองตามที่ปรากฏในหนังสือเชิญชวนเข้าหรือฟ้อง หรือลักษณะคล้ายคลึงกับชื่อพรรคการเมืองหรือภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองของคณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองอื่นที่ได้แจ้งไว้ในวันเดียวกัน ให้นำทะเบียนดำเนินการต่อไปนี้

(1) มีหนังสือบอกกล่าวไปยังคณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อให้ทำความเข้าใจว่า คณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองคณะใดจะเป็นผู้มีสิทธิใช้ชื่อพรรคการเมืองหรือภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองนั้น เมื่อได้ตกลงกันเป็นประการใดแล้ว ให้นำทะเบียนรับแจ้งตามที่ได้ตกลงกัน การตกลงกันดังกล่าวให้กระทำให้เสร็จสิ้นภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือบอกกล่าว

(2) ในกรณีที่คณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองที่เกี่ยวข้องยืนยันไม่ยอมตกลงกัน หรือเมื่อพ้นกำหนดดังกล่าวใน (1)แล้วยังตกลงกันไม่ได้ ให้นำทะเบียนพิจารณารับแจ้งจากคณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองที่เห็นว่ามีสิทธิที่จะใช้ชื่อหรือภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองนั้นดีกว่า โดยพิจารณาตามหลักเกณฑ์ดังนี้

(ก) คณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองคณะใดมีจำนวนผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมือง ซึ่งเคยได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของการเลือกตั้งทั่วไปครั้งหลังสุด ในนามของพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมืองตามหลักฐานใบสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เคยใช้ชื่อหรือใช้ภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองนั้นมากกว่า คณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองคณะนั้นย่อมมีสิทธิดีกว่า

(ข) ในกรณีที่จำนวนผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองตาม (ก) มีจำนวนเท่ากัน คณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองคณะใดมีจำนวนผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองซึ่งเคยสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของการเลือกตั้งทั่วไปครั้งหลังสุดในนามของพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมืองตามหลักฐานใบสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เคยใช้ชื่อหรือใช้ภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองนั้นมากกว่า คณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองคณะนั้นย่อมมีสิทธิดีกว่า

(ค) ในกรณีที่จำนวนผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองตาม (ข) มีจำนวนเท่ากัน ให้นายทะเบียนดำเนินการจับสลากเพื่อให้ได้ผู้มีสิทธิใช้ชื่อพรรคการเมือง หรือภาพเครื่องหมายพรรคการเมือง โดยเปิดเผย

ให้นายทะเบียนบอกกล่าวการรับแจ้งตาม (2) เป็นหนังสือไปยังคณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองที่เกี่ยวข้องภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่รับแจ้ง

มาตรา 13 คณะผู้จัดตั้งพรรคการเมืองคณะใดไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของนายทะเบียนตามมาตรา 12 มีสิทธิยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลฎีกาวินิจฉัยชี้ขาดโดยยื่นต่อศาลแพ่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือบอกกล่าว

เมื่อศาลแพ่งได้รับคำร้องดังกล่าว ให้ดำเนินการพิจารณาโดยไม่ชักช้า แล้วให้รับส่งสำนวนและความเห็นไปยังศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัยชี้ขาด เมื่อศาลฎีกาได้วินิจฉัยเป็นประการใดแล้ว ให้นายทะเบียนปฏิบัติไปตามนั้นโดยไม่ชักช้า

ในการพิจารณาของศาล ให้พิจารณาหลักเกณฑ์ตามมาตรา 12 (2) ประกอบด้วย การดำเนินคดีตามมาตรา 13 ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม และให้ได้รับการยกเว้นการเสียค่าฤชาธรรมเนียม

มาตรา 14 ในกรณีที่นายทะเบียนสั่งไม่รับแจ้งตามมาตรา 10 หรือมาตรา 11 คณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองมีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ศาลฎีกาวินิจฉัย โดยยื่นต่อศาลแพ่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือบอกกล่าว และให้นำมาตรา 13 วรรคสองและวรรคสามมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา 15 เมื่อคณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองที่ได้รับหนังสือรับรองการแจ้งจากนายทะเบียนเชิญชวนผู้อื่นให้สมัครเข้าเป็นสมาชิกได้ครบห้าพันคนซึ่งมีผู้ลงชื่อเข้าเป็นสมาชิก ซึ่งมีที่ อยู่ในแต่ละภาคไม่น้อยกว่าภาคละห้าจังหวัด และมีจำนวนสมาชิกจังหวัดละไม่น้อยกว่าห้าสิบคนแล้ว ให้คณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองนัดประชุมผู้ลงชื่อเข้าเป็นสมาชิก การประชุมนี้ให้เรียกว่าการประชุมตั้งพรรคการเมือง

มาตรา 16 การเรียกประชุมตั้งพรรคการเมืองต้องแจ้งให้บรรดาผู้ลงชื่อเข้าเป็นสมาชิกทราบก่อนวันประชุมไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน และคณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองแจ้งระเบียบวาระการประชุมพร้อมทั้งบัญชีรายชื่อผู้ลงชื่อเข้าเป็นสมาชิกทั้งหมดให้ผู้เข้าประชุมทราบด้วย

มาตรา 17 การประชุมตั้งพรรคการเมือง ต้องมีผู้ลงชื่อเข้าเป็นสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยคน แต่ในจำนวนนี้ต้องมีผู้ลงชื่อเข้าเป็นสมาชิกของแต่ละภาค ภาคละไม่น้อยกว่าห้าจังหวัด มาร่วมประชุมด้วย จึงจะเป็นองค์ประชุม

มาตรา 18 กิจการอันจะพึงทำในที่ประชุมตั้งพรรคการเมือง คือ

- (1) การกำหนดนโยบายของพรรคการเมือง ซึ่งประกอบด้วยเป้าหมายและวิธีดำเนินการ
- (2) การกำหนดข้อบังคับของพรรคการเมือง
- (3) การเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารของพรรคการเมืองตามมาตรา 33

มาตรา 19 ให้ที่ประชุมตั้งพรรคการเมืองเลือกผู้ลงชื่อเข้าเป็นสมาชิกที่มาประชุมคนใดคนหนึ่งทำหน้าที่ประธานของที่ประชุม

คำวินิจฉัยของที่ประชุมให้เป็นไปตามเสียงข้างมาก ผู้ลงชื่อเข้าเป็นสมาชิกที่มาประชุมคนหนึ่งมีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้ามีคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา 20 การลงคะแนนเสียงในที่ประชุมตั้งพรรคการเมือง ให้ลงคะแนนโดยวิธีเปิดเผย เว้นแต่ผู้ลงชื่อเข้าเป็นสมาชิกที่มาประชุมเกินกว่ากึ่งหนึ่งร้องขอให้ลงคะแนนลับ ก็ให้ลงคะแนนลับ

มาตรา 21 ให้ผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นหัวหน้าพรรคการเมืองมาตรา 18 (3) ยื่นคำขอจดทะเบียนพรรคการเมืองตามแบบที่นายทะเบียนกำหนดภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ได้รับหนังสือรับรองการแจ้ง พร้อมทั้งส่งร่างนโยบายของพรรคการเมืองและร่างข้อบังคับของพรรคการเมืองอย่างละสามฉบับ ทะเบียนประวัติผู้ลงชื่อเข้าเป็นสมาชิกตามแบบที่นายทะเบียนกำหนด และสำเนารายงานการประชุมตั้งพรรคการเมือง

แบบคำขอจดทะเบียนพรรคการเมืองนั้น อย่างน้อยต้องมีรายการดังต่อไปนี้

- (1) ชื่อพรรคการเมือง
- (2) ภาพเครื่องหมายพรรคการเมือง
- (3) ที่ตั้งสำนักงานใหญ่ของพรรคการเมือง
- (4) ชื่อ อาชีพ ที่อยู่ และลายมือชื่อของคณะกรรมการบริหารของพรรคการเมือง ซึ่งในวาระเริ่มแรกนี้ ตั้งขึ้นโดยที่ประชุมของผู้ลงชื่อเข้าเป็นสมาชิกตามมาตรา 18 (3)
- (5) รายละเอียดเกี่ยวกับผู้ลงชื่อเข้าเป็นสมาชิกอย่างน้อยต้องมีเลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน หรือหลักฐานอื่นที่ทางราชการออกให้ใช้เป็นหลักฐานเช่นเดียวกับบัตรประจำตัวประชาชน ชื่อ อาชีพ ที่อยู่ และลายมือชื่อของผู้ลงชื่อเข้าเป็นสมาชิกเป็นรายจังหวัด

มาตรา 22 ข้อบังคับของพรรคการเมืองนั้น อย่างน้อยต้องมีรายการดังต่อไปนี้

- (1) ชื่อพรรคการเมือง

- (2) ภาพเครื่องหมายพรรคการเมือง
- (3) ที่ตั้งสำนักงานใหญ่ของพรรคการเมือง
- (4) การเลือกตั้ง ระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง การสิ้นสุด และการออกตามวาระของหัวหน้าพรรคการเมือง รองหัวหน้าพรรคการเมือง เลขานุการพรรคการเมือง รองเลขานุการพรรคการเมือง และกรรมการบริหารอื่น การกำหนดอำนาจหน้าที่ให้คณะกรรมการบริหารและกรรมการบริหารแต่ละคนปฏิบัติ
- (5) การจัดตั้งสาขาพรรคการเมือง ผู้ดำเนินกิจการสาขาพรรคการเมืองและอำนาจหน้าที่
- (6) การประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองและการประชุมของสาขาพรรคการเมือง
- (7) สิทธิและหน้าที่ของสมาชิก
- (8) ความรับผิดชอบของพรรคการเมืองต่อสมาชิก
- (9) การรับสมาชิกและการสั่งให้สมาชิกออก
- (10) วินัยและจรรยาบรรณของสมาชิก
- (11) วิธีการเลือกสมาชิกเพื่อส่งเข้าสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งต่างๆ
- (12) การบริหารการคลังและการบัญชีของพรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมือง

มาตรา 23 เมื่อนายทะเบียนได้รับคำขอจดทะเบียนพรรคการเมืองแล้ว เห็นว่าคำขอจดทะเบียนพรรคการเมืองถูกต้องตามมาตรา 21 ข้อบังคับมีรายการครบถ้วนตามมาตรา 22 และผู้ลงชื่อเข้าเป็นสมาชิกตามทะเบียนพรรคการเมืองนั้นมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม และจำนวนถูกต้องตามมาตรา 7 ทั้งข้อความในเอกสารดังกล่าวนี้ไม่ขัดต่อความมั่นคงของรัฐหรือกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญให้นายทะเบียนจดทะเบียนพรรคการเมือง และแจ้งเป็นหนังสือให้หัวหน้าพรรคการเมืองทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำขอจดทะเบียน

มาตรา 24 ในกรณีที่นายทะเบียนไม่รับจดทะเบียนพรรคการเมือง ให้นายทะเบียนแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นหัวหน้าพรรคการเมืองตามมาตรา 21 ทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำขอจดทะเบียน

ผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นหัวหน้าพรรคการเมืองตามมาตรา 21 มีสิทธิยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลฎีกาวินิจฉัยชี้ขาดว่าการไม่ยอมรับจดทะเบียนพรรคการเมืองเป็นไปโดยมิชอบ และขอให้สั่งให้รับจดทะเบียน

คำร้องตามวรรคสองให้ยื่นต่อศาลแพ่งภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งการไม่รับจดทะเบียน และให้นำมาตรา 13 วรรคสองและวรรคสี่มาใช้บังคับโดยอนุโลม
 มาตรา 25 การจดทะเบียนพรรคการเมืองนั้น ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา โดยระบุชื่อพรรคการเมือง ภาพเครื่องหมายพรรคการเมือง ที่ตั้งสำนักงานใหญ่ของพรรคการเมือง นโยบายของพรรคการเมืองและชื่อของหัวหน้าพรรคการเมือง รองหัวหน้าพรรคการเมือง เลขานุการพรรคการเมือง รองเลขานุการพรรคการเมือง และกรรมการบริหารอื่นของพรรคการเมือง

มาตรา 26 สมาชิกภาพของสมาชิกสิ้นสุดลง เมื่อ

- (1) ตาย
- (2) ลาออก
- (3) พรรคการเมืองสั่งให้ออกตามข้อบังคับ
- (4) ศาลมีคำสั่งยุบเลิกพรรคการเมืองที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก

การสิ้นสุดของสมาชิกภาพของสมาชิกตาม (3) ในกรณีที่สมาชิกผู้นั้นดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วย ต้องมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของที่ประชุมร่วมของคณะกรรมการบริหารของพรรคการเมืองและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมืองนั้น การลงมติตามวรรคนี้ให้ลงคะแนนเสียงโดยวิธีเปิดเผยเท่านั้น

มาตรา 27 พรรคการเมืองใดที่มีจำนวนสมาชิกตั้งแต่หนึ่งร้อยคนขึ้นไปในจังหวัดใด ประสงค์จะจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองขึ้นในจังหวัดนั้น ให้หัวหน้าพรรคการเมืองมีหนังสือแจ้งการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองต่อนายทะเบียนภายในสิบห้าวันนับแต่วันจัดตั้งสาขาพรรคการเมือง

หนังสือแจ้งการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองให้เป็นไปตามแบบที่นายทะเบียนกำหนด และอย่างน้อยจะต้องมีรายการแสดงที่ตั้งสาขาพรรคการเมือง รายชื่อ อาชีพ ที่อยู่ของสมาชิกผู้ดำเนินการสาขาพรรคการเมืองนั้น

เมื่อนายทะเบียนได้รับแจ้งการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองแล้ว ให้บันทึกการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองนั้นลงในทะเบียนการจัดตั้งสาขาพรรคการเมือง และให้ออกหนังสือรับรองการแจ้งการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองภายในสิบห้าวันนับแต่วันรับแจ้ง

มาตรา 28 เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับ นโยบาย หรือรายการตามมาตรา 21 (4) ที่ยื่นไว้ในการจดทะเบียน หรือรายละเอียดที่แจ้งไว้ในแบบตามมาตรา 27 ให้หัวหน้าพรรคการเมืองแจ้งการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นหนังสือต่อนายทะเบียนภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้มีการเปลี่ยนแปลง

เพื่อให้พิจารณาแก้ไขรายละเอียดดังกล่าว

การเปลี่ยนแปลงตามวรรคหนึ่ง จะสมบูรณ์ต่อเมื่อได้รับแจ้งการยอมรับการเปลี่ยนแปลงจากนายกเทศมนตรี และให้นำมาตรา 23 และมาตรา 24 มาใช้บังคับแก่การยอมรับหรือไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงของนายกเทศมนตรีโดยอนุโลม

ถ้าหัวหน้าพรรคการเมืองไม่แจ้งการเปลี่ยนแปลงตามวรรคหนึ่งภายในระยะเวลาดังกล่าว ให้นายเทศมนตรีมีอำนาจสั่งให้หัวหน้าพรรคการเมืองแจ้งการเปลี่ยนแปลงนั้นภายในระยะเวลาที่กำหนด การแก้ไขรายการที่เกี่ยวกับที่ได้ประกาศไว้ตามมาตรา 25 ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา มาตรา 29 ในการปฏิบัติหน้าที่ของนายกเทศมนตรีตามหมวดนี้ ให้นายเทศมนตรีมีอำนาจเรียกบุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้คำชี้แจง หรือให้ส่งเอกสารเพื่อการตรวจสอบได้

หมวด 2

การดำเนินกิจการของพรรคการเมือง

มาตรา 30 ให้พรรคการเมืองที่จดทะเบียนแล้วเป็นนิติบุคคล มีวัตถุประสงค์ดำเนินกิจการในทางการเมือง

มาตรา 31 การดำเนินการต่อไปหลังจากที่จดทะเบียนพรรคการเมืองแล้ว ให้กระทำโดยที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมือง

- (1) การเปลี่ยนแปลงนโยบายของพรรคการเมือง
- (2) การเปลี่ยนแปลงข้อบังคับของพรรคการเมือง
- (3) การเลือกตั้งหัวหน้าพรรคการเมือง รองหัวหน้าพรรคการเมือง เลขานุการพรรคการเมือง รองเลขานุการพรรคการเมือง และกรรมการบริหารอื่น
- (4) กิจการอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 32 ที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองต้องประกอบด้วยสมาชิกหรือผู้แทนสมาชิก ทั้งนี้ให้เป็นไปตามข้อบังคับของพรรคการเมือง แต่ถ้าประกอบด้วยผู้แทนสมาชิกหรือกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการเลือกตั้งและจำนวนผู้แทนสมาชิกไว้ด้วย

มาตรา 33 ให้พรรคการเมืองมีคณะกรรมการบริหารคณะหนึ่ง ประกอบด้วยหัวหน้าพรรคการเมือง รองหัวหน้าพรรคการเมือง เลขานุการพรรคการเมือง รองเลขานุการพรรคการเมือง

และกรรมการบริหารอื่นอีกไม่น้อยกว่าเจ็ดคน ซึ่งเลือกตั้งขึ้นจากสมาชิกโดยที่ประชุมใหญ่ตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับ มีหน้าที่ดำเนินกิจการให้เป็นไปตามนโยบายของพรรคการเมือง

ให้หัวหน้าพรรคการเมืองเป็นผู้แทนของพรรคการเมืองในกิจการอันเกี่ยวกับบุคคลภายนอก เพื่อการนี้หัวหน้าพรรคการเมืองและมอบหมายเป็นหนังสือให้กรรมการบริหารคนหนึ่งหรือหลายคนทำการแทนก็ได้

มาตรา 34 เมื่อปรากฏว่าหัวหน้าพรรคการเมือง คณะกรรมการบริหารหรือกรรมการบริหารจัดให้พรรคการเมืองกระทำการใดๆ ผ่าฝืนนโยบายหรือข้อบังคับของพรรคการเมืองอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือการปกครองประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ แต่ลักษณะการกระทำยังไม่รุนแรงจนเป็นสาเหตุให้ต้องยุบเลิกพรรคการเมืองตามมาตรา 48 ให้นายทะเบียนมีอำนาจเตือนเป็นหนังสือให้หัวหน้าพรรคการเมืองและคณะกรรมการบริหาร และกรรมการบริหารนั้นระงับหรือจัดการแก้ไขการกระทำนั้นภายในระยะเวลาที่นายทะเบียนกำหนด ในกรณีที่นายทะเบียนเตือนเป็นหนังสือแก่บุคคลที่ไม่ใช่หัวหน้าพรรคการเมือง ต้องส่งสำเนาหนังสือนั้นให้หัวหน้าพรรคการเมืองทราบโดยเร็ว

ถ้าหัวหน้าพรรคการเมือง คณะกรรมการบริหาร หรือกรรมการบริหารไม่ปฏิบัติตามดังกล่าวในวรรคหนึ่ง ให้นายทะเบียนมีอำนาจยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลฎีกามีคำสั่งให้ระงับหรือจัดการแก้ไขการกระทำดังกล่าว หรือให้หัวหน้าพรรคการเมือง หรือคณะกรรมการบริหารทั้งคณะหรือบางคนออกจากตำแหน่งได้

คำร้องตามวรรคสองให้ยื่นต่อศาลแพ่ง และให้นำมาตรา 13 วรรคสอง และวรรคสี่มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีที่ศาลฎีกามีคำสั่งให้หัวหน้าพรรคการเมือง คณะกรรมการบริหารทั้งคณะหรือบางคนออกจากตำแหน่ง ผู้นั้นไม่มีสิทธิเป็นกรรมการอีก เว้นแต่จะพ้นกำหนดสองปีนับแต่วันที่ศาลฎีกามีคำสั่ง

มาตรา 35 หัวหน้าพรรคการเมืองและผู้ดำเนินกิจการสาขาพรรคการเมือง ต้องจัดให้ทำบัญชีของพรรคการเมืองหรือสาขาพรรคการเมืองต่อไปนี้ให้ถูกต้องตามที่แท้จริง คือ

(1) บัญชีแสดงจำนวนเงินที่พรรคการเมืองได้รับและได้จ่าย ทั้งรายการอันเป็นเหตุให้รับหรือจ่ายเงิน หรือหลักฐานการรับเงินและจ่ายเงินทุกครั้ง

(2) บัญชีแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของพรรคการเมือง

รายได้และทรัพย์สินที่พรรคการเมืองได้รับมาโดยไม่ขัดต่อพระราชบัญญัตินี้ ให้ได้รับยกเว้น การที่จะต้องเสียภาษีตามประมวลรัษฎากร

มาตรา 36 หัวหน้าพรรคการเมืองต้องจัดให้ทำบัญชีรายรับรายจ่ายและงบดุลของพรรค การเมืองอย่างน้อยครั้งหนึ่งทุกรอบสิบสองเดือน งบดุลต้องมีรายการย่อแสดงจำนวนทรัพย์สินและ หนี้สินของพรรคการเมือง

งบดุลนั้นต้องจัดให้มีผู้สอบบัญชีคนหนึ่งหรือหลายคนตรวจสอบ แล้วนำเสนอเพื่อนุมัติในที่ ประชุมใหญ่ภายในหนึ่งร้อยสี่สิบวัน นับแต่วันที่ลงในงบดุลนั้น

ให้ส่งสำเนางบดุลไปยังสมาชิกที่มีชื่อในทะเบียนก่อนวันนัดประชุมใหญ่ล่วงหน้าไม่น้อยกว่า สามวัน และให้มีสำเนางบดุลเปิดเผยไว้ที่สำนักงานใหญ่ของพรรคการเมืองเพื่อให้สมาชิกตรวจสอบ ได้ด้วย

เมื่อที่ประชุมใหญ่รับรองงบดุลแล้ว ให้ส่งงบดุลนั้นต่อนายทะเบียนภายในสิบห้าวัน

มาตรา 37 หัวหน้าพรรคการเมือง กรรมการบริหาร ผู้ดำเนินกิจการสาขาพรรคการ เมือง สมาชิกหรือบุคคลใดๆ ในพรรคการเมืองที่เกี่ยวข้องต้องอำนวยความสะดวกแก่ผู้สอบบัญชี ตามที่จำเป็น

มาตรา 38 ห้ามมิให้ผู้ใดให้เงิน ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่พรรคการเมืองใด หรือ สมาชิกผู้ใดเพื่อเป็นการจูงใจให้พรรคการเมืองหรือสมาชิกกระทำการอันเป็นการบ่อนทำลายความ มั่นคงของราชอาณาจักร ราชบัลลังก์ เศรษฐกิจของประเทศหรือราชการแผ่นดิน หรือกระทำการอัน เป็นการก่อกวนหรือคุกคามความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือกระทำการอัน เป็นการทำลายทรัพยากรของประเทศหรือเป็นการบั่นทอนสุขภาพอนามัยของประชาชน

มาตรา 39 ห้ามมิให้พรรคการเมืองใดหรือสมาชิกผู้ใดรับเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์ อื่นใดจากผู้ใด เพื่อกระทำการอันเป็นการบ่อนทำลายความมั่นคงของราชอาณาจักร ราชบัลลังก์ เศรษฐกิจของประเทศ หรือราชการแผ่นดิน หรือกระทำการอันเป็นการก่อกวนหรือคุกคามความ สงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือกระทำการอันเป็นการทำลายทรัพยากรของ ประเทศหรือเป็นการบั่นทอนสุขภาพอนามัยของประชาชน

มาตรา 40 ห้ามมิให้พรรคการเมืองใด หรือสมาชิกผู้ใดรับเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์ อื่นใดเพื่อดำเนินกิจการพรรคการเมือง หรือเพื่อดำเนินกิจการทางการเมืองจาก

(1) บุคคลที่ไม่มีสัญชาติไทย

- (2) นิติบุคคลตามกฎหมายต่างประเทศที่ประกอบธุรกิจ หรือกิจการ หรือจดทะเบียน
สาขาอยู่ในประเทศไทยหรือนอกประเทศไทย
- (3) นิติบุคคลที่จดทะเบียนในประเทศไทยซึ่งมีบุคคลผู้ไม่มีสัญชาติไทยมีทุนหรือเป็นผู้ถือหุ้น
ร้อยละยี่สิบห้า
- (4) องค์กรหรือนิติบุคคลที่ได้รับทุนจากต่างประเทศซึ่งมีวัตถุประสงค์ดำเนินกิจการเพื่อ
ประโยชน์ของบุคคลผู้ไม่มีสัญชาติไทย หรือมีผู้จัดการหรือกรรมการเป็นบุคคลผู้ไม่มี
สัญชาติไทย
- (5) บุคคล องค์กร หรือนิติบุคคลที่ได้รับเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใด เพื่อ
ดำเนินกิจการพรรคการเมืองหรือเพื่อดำเนินกิจการทางการเมืองจากบุคคล องค์กร
หรือนิติบุคคลตาม (1) (2) (3) หรือ (4)

มาตรา 41 ห้ามมิให้พรรคการเมืองใดรับบุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทยโดยการเกิดเข้าเป็น
สมาชิก หรือดำรงตำแหน่งใดๆ ในพรรคการเมือง หรือยอมให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อ
ประโยชน์ของพรรคการเมือง

มาตรา 42 ห้ามมิให้บุคคล องค์กร หรือนิติบุคคลตามมาตรา 40 (1) (2) (3) (4)
หรือ (5) ให้เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดแก่พรรคการเมืองใด หรือสมาชิกผู้ใด เพื่อดำเนิน
กิจการพรรคการเมืองหรือเพื่อดำเนินกิจการทางการเมือง

มาตรา 43 ห้ามมิให้ผู้ไม่มีสัญชาติไทยโดยการเกิดเข้าเป็นสมาชิกหรือดำรงตำแหน่งใดๆ
ในพรรคการเมือง หรือร่วมกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งในการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง

มาตรา 44 ห้ามมิให้ผู้ใดเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองในขณะเดียวกันเกินกว่าหนึ่ง
พรรคการเมือง

การลาออกจากสมาชิกให้ถือว่าสมบูรณ์เมื่อได้ยื่นใบลาออกต่อหัวหน้าพรรคการเมือง

มาตรา 45 ห้ามมิให้ผู้ใดใช้ชื่อหรือถ้อยคำในประการที่น่าจะทำให้ประชาชนเข้าใจว่าเป็น
พรรคการเมือง หรือใช้ชื่อที่มีอักษรไทยประกอบว่า "พรรคการเมือง" หรืออักษรต่างประเทศซึ่ง
แปลหรืออ่านว่า "พรรคการเมือง" ในดวงตรา ป้าย ชื่อ จดหมาย ใบแจ้งความหรือเอกสาร
อย่างอื่น โดยมีได้เป็นพรรคการเมือง เว้นแต่ได้ใช้มาก่อนและขอจัดตั้งหรือจดทะเบียนพรรคการเมือง
ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

หมวด 3

การเลือกพรรคการเมือง

มาตรา 46 พรรคการเมืองย่อมเลิกด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้

- (1) มีเหตุต้องเลิกตามข้อบังคับของพรรคการเมือง
- (2) มีจำนวนสมาชิกเหลือไม่ถึงห้าพันคน หรือมีสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในจังหวัดต่างๆ จังหวัดละห้าสิบคน ไม่ถึงห้าจังหวัดของแต่ละภาค ทั้งนี้ เป็นเวลาติดต่อกันหกเดือน

(3) ไม่ส่งหรือส่งสมาชิกสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไปไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะพึงมีได้

(4) มีคำสั่งศาลสั่งยุบเลิกพรรคการเมืองตามมาตรา 48

(5) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 31 หรือมาตรา 32

เมื่อมีกรณีที่พรรคการเมืองใดต้องเลิกตามวรรคหนึ่งนอกจาก (4) ให้ผู้ซึ่งเป็นหัวหน้าพรรคการเมืองแจ้งต่อนายทะเบียนภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่พรรคการเมืองเลิก

เมื่อนายทะเบียนได้รับแจ้งตามวรรคสองหรือกรณีปรากฏต่อนายทะเบียน ให้นายทะเบียนดำเนินการสอบสวนและยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลฎีกามีคำสั่งยุบเลิกพรรคการเมืองดังกล่าว

คำร้องตามวรรคสองให้ยื่นต่อศาลแพ่งและให้นำมาตรา 13 วรรคสองและวรรคสี่มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีที่ศาลฎีกามีคำสั่งให้ยุบเลิกพรรคการเมืองใดแล้ว ให้นายทะเบียนประกาศคำสั่งการยุบเลิกพรรคการเมืองนั้นในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา 47 เมื่อพรรคการเมืองกระทำการดังต่อไปนี้ อาจถูกศาลสั่งยุบเลิก

(1) กระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ

(2) กระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ ขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือ

(3) กระทำการฝ่าฝืนมาตรา 39 มาตรา 40 หรือมาตรา 41

มาตรา 48 เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่า พรรคการเมืองใดกระทำการตามมาตรา 47 หรือได้รับแจ้งจากคณะกรรมการบริหารของพรรคการเมืองว่า พรรคการเมืองใดกระทำการตาม

มาตรา 47 ให้แจ้งต่ออธิบดีกรมอัยการพร้อมด้วยหลักฐาน ถ้าอธิบดีกรมอัยการเห็นสมควร ก็ให้ยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลฎีกามีคำสั่งยุบเลิกพรรคการเมืองดังกล่าว

คำร้องตามวรรคหนึ่งให้ยื่นต่อศาลแพ่งและให้นำมาตรา 13 วรรคสอง และวรรคสามมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีที่ศาลฎีกามีคำสั่งให้ยุบเลิกพรรคการเมืองใดแล้ว ให้นำทะเบียนประกาศคำสั่งการยุบเลิกพรรคการเมืองนั้นในราชกิจจานุเบกษา

หากนายทะเบียนเห็นสมควรจะให้ระงับการดำเนินการของพรรคการเมืองซึ่งกระทำการ 47 ให้นำทะเบียนแจ้งต่ออธิบดีกรมอัยการขอให้ศาลฎีกาสั่งระงับการกระทำดังกล่าวของพรรคการเมืองไว้เป็นการชั่วคราวด้วยก็ได้

มาตรา 49 ในกรณีที่พรรคการเมืองตามมาตรา 46 ให้คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้ชำระบัญชี เมื่อได้หักหนี้สินและค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชีแล้ว ยังมีทรัพย์สินเหลืออยู่เท่าใด ให้โอนให้แก่องค์การสาธารณกุศลตามที่ระบุไว้ในข้อบังคับของพรรคการเมือง ถ้าในข้อบังคับไม่ได้ระบุ ก็ให้ทรัพย์สินที่เหลือนั้นตกเป็นของรัฐ

หมวด 4

บทกำหนดโทษ

มาตรา 50 ผู้ใดเพื่อประโยชน์ในการจัดตั้งพรรคการเมือง แจ้งรายนามสมาชิกตามมาตรา 21 โดยรู้หรือว่าเป็นความเท็จ ประกาศหรือโฆษณาเชิญชวนผู้ใดเข้าเป็นสมาชิกโดยไม่มีหนังสือรับรองการแจ้ง หรือประกาศโฆษณาเชิญชวนให้ผิดไปจากรายการในหนังสือเชิญชวน ซึ่งข้อความในประกาศหรือข้อความนั้นเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

มาตรา 51 หัวหน้าพรรคการเมืองผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 27 วรรคหนึ่ง หรือมาตรา 28 วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

มาตรา 52 หัวหน้าพรรคการเมืองผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายทะเบียนซึ่งสั่งตามมาตรา 28 วรรคสาม ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา 53 ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายทะเบียนซึ่งสั่งตามมาตรา 29 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

มาตรา 54 หัวหน้าพรรคการเมือง หรือผู้ดำเนินกิจการสาขาพรรคการเมืองผู้ใดไม่จัดให้ทำบัญชีตามมาตรา 35 หรือไม่จัดให้ทำบัญชีรายรับรายจ่ายและงบดุลตามมาตรา 36 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

มาตรา 55 หัวหน้าพรรคการเมือง กรรมการบริหาร ผู้ดำเนินกิจการสาขาพรรคการเมือง สมาชิกหรือบุคคลใด ไม่อำนวยความสะดวกแก่ผู้สอบบัญชีตามมาตรา 37 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา 56 ผู้ใดมีหน้าที่ในการจัดทำบัญชีของพรรคการเมืองตามมาตรา 35 ละเว้นการลงรายการในบัญชี ลงรายการเท็จในบัญชี แก้ไขบัญชี หรือซ่อนเร้น หรือทำหลักฐานในการลงบัญชี อันจะเป็นผลให้การแสดงที่มาของรายได้และการใช้จ่ายของพรรคการเมืองไม่ถูกต้องตามที่แท้จริง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท

มาตรา 57 หัวหน้าพรรคการเมือง หรือผู้ดำเนินกิจการสาขาพรรคการเมืองผู้ใดโดยทุจริตไม่ปฏิบัติตามมาตรา 35 หรือมาตรา 36 ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท

มาตรา 58 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 38 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงห้าปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 59 กรรมการบริหาร ผู้ดำเนินกิจการสาขาพรรคการเมืองหรือสมาชิกผู้ใด จัดให้พรรคการเมืองกระทำการฝ่าฝืนมาตรา 39 หรือมาตรา 40 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 60 กรรมการบริหาร หรือผู้ดำเนินกิจการสาขาพรรคการเมืองผู้ใดรู้อยู่แล้ว แต่จัดให้พรรคการเมืองกระทำการฝ่าฝืนมาตรา 41 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 61 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 42 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และถ้าผู้ฝ่าฝืนใดไม่มีสัญชาติไทยให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยสั่งเนรเทศออกจากประเทศไทยด้วย

มาตรา 62 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 43 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และถ้าผู้ฝ่าฝืนใดไม่มีสัญชาติไทยโดยการเกิด ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยสั่งเพิกถอนสัญชาติไทยและเนรเทศออกจากประเทศไทยด้วย

มาตรา 63 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 44 วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา 64 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 45 ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท และปรับอีกวันและสองร้อยบาท จนกว่าจะเลิกใช้

มาตรา 65 หัวหน้าพรรคการเมืองผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 46 วรรคสอง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

มาตรา 66 ผู้ใดโดยเจตนาสมคบกันตั้งแต่สิบห้าคนขึ้นไป ดำเนินกิจการเช่นเดียวกับพรรคการเมือง หรือเข้าลักษณะเป็นพรรคการเมือง โดยมิได้จดทะเบียนพรรคการเมือง เว้นแต่ในกรณีดำเนินกิจการเพื่อขอจัดตั้ง หรือจดทะเบียนพรรคการเมือง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลเอกเปรม ติณสูลานนท์

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ : ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 98 ตอนที่ 111 ลงวันที่ 8 กรกฎาคม 2524

ประวัติผู้เขียน

ร.ต.อ. ชัยนทร สุกนทร เกิดเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2506 จบการศึกษา
 ชั้นปริญญาตรี สาขารัฐประศาสนศาสตร์จากโรงเรียนนายร้อยตำรวจ(ร.ป.บ.) เมื่อปี พ.ศ.
 2530 รับราชการครั้งแรกเป็นรองสารวัตรสืบสวนสอบสวน สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมือง
 นครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช ในปี พ.ศ. 2531 ย้ายมาเป็นรองสารวัตรสืบสวน
 สถานีตำรวจภูธรตำบลชุมพล อ.สทิงพระ จ.สงขลา ในปี พ.ศ. 2532 ย้ายมาเป็นรองสาร
 วัตรงานรับเรื่องราวร้องทุกข์ (ปัจจุบันเป็นกลุ่มงานนิติการและประสานงานรัฐสภา) สำนักงาน
 เลขาธิการกรมตำรวจ ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง นายเวรผู้บังคับการอำนาจการ สำนักงานแพทย์
 ใหญ่ กรมตำรวจ

